

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

XXVI. Ioan. Trit. Abbas Span. Iacobo Kymolano theologo salutem.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Matth. 7.
Luc. 11.

tenus bonum quod nostra consequi merita nequeunt, tuis precibus per Dei misericordiam nobis concedatur. Scio enim quod oratio humiliantis se nubes penetrat, & vacua non evertetur, saluatore nostro in sacro promittente Evangelio: *Petite, inquit, & dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis.* Omnis. n. qui petit accipit, qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Nā sicut apostolus Christi Iacobus dicit: *multū valet oratio iusti assidue.* Nec tua pro nobis oratione fusa carebis, dicente Papa Gregorio: *Quisquis pro aliis intercedere nittitur, sibi potius ex charitate suffragatur, & pro semetipso citius exaudiri meretur, quanto deuotius pro aliis intercedit.* Pro se namq; orare, Chryostomo teste necessitatis est, pro aliis autem fraternæ charitatis. Dulcior autem ante Deū est oratio, non quā necessitas transmittit, sed quā charitas fraternitatis cōmendat. Et sanctus præsul Ambrosius: *Si pro te rogas tantum, pro te solus orabis, si autem rogas pro omnibus, pro te quoq; rogabunt omnes.* Oratio vero tunc perfecta est & facile impetrat optatum, vbi causa clamat, & lingua, & cor, & actus, & sermo, & vita, & cogitatio tota, sicut & Menander paucis exprimit dicens: *in iustis & in iustis & in iustis. Id est: iustæ orationis exauditor est Deus.* Magna aut ille voce clamat ad Dominū, qui et si lingua taceat, bonis tamen operibus perseveranter clamat. Talem te cum sciamus oratorem puritate mentis insignem, & vita sanctum, te iterum atq; iterum rogamus ora pro nobis & vale. Ex Colonia 22. die mensis Iulii. Anno Christianorum 1505.

Orandum
esse pro iu-
stis.

XXVI.

IOAN. TRIT. ABBAS SPAN, IACOBO KYMOLA
no theologo saluem.

20

ARNOLDVS Bostius Concarnelita quondam tuus in Conuentu tuo Gandensi, vir meo iudicio doctus & sanctus, cum te nimium astronomiæ seculariumq; literarum studiis deditū cerneret dehortari consuevit, & vt magis te ad scientiam conferres diuinarū scripturarum, pia sedulitate admonere. Vnde & me literis suis dulcissimis, quarum beneficio vt nosti semper fuit largissimus aliquoties rogauit, quatenus te per epistolam à nimia & curiositate & vanitate secularium studiorum corrigerem, & ad veram sapientiam, quæ in sacris literis continetur, omni studio prouocarem. Verebarur enim vir optimus, ne mēs tenera lenociniis mularum semel dulciter infecta, in delectationem mundanæ sapientiæ, quæ stultitia est coram Deo, paulatim rueret, vnde in nauſeam postea, sicut multis contigit, diuinarum scripturarum perueniret. Ego autem qui iusta postulanti miro eius deuinctus amore non poteram negare consensum, feci pro viribus quod hortabatur. Scripsi ad te, non me poenitet, prolixam satis epistolam, in qua vt nosti & secularis literaturæ scientiam deficiente spiritali sapientia vanam, & sacræ intelligentiam scripturæ sine notitia philosophiæ secularis, multimoda ratione ostendi nobis esse difficilem. Tandē in fine cōclusisse me memini, non plus scientiæ mundanæ viro claustrali necessarium, neq; amplius desiderandum, quam diuinarū scripturarum intelligentiā requirit. Nam sicut beatus Ambrosius ait: *philosophia quæ est circa elementa mundi, qualis est astronomia, magis est falsa quam vera sapientia. Scrutatur enim plagas mundi, & spatia rimatur, quæ sibi prodesse nihil possunt.* Vnde etiam sanctus abbas Clareuallis Bernardus his pene similia dicit in canticis: *Philosophorū ventosa loquacitas non bonus est imber, qui sterilitatem magis intulit terris quam fertilitatem. Vmū quoque sapientiæ secularis inebriat quidam, sed male, quoniam non edificat mentem sed inflat, & vias celestis sapientiæ præcludit.* Pudet me horum temporum, in quibus pudicissima virgo philosophia nostra cœlestis, quam græco vocabulo Theologiam vocamus, vsq; adeo quarundā meretricularum societate violenta corrumpitur, vt pene nusquā ornata videatur. Quasi nobis ad studium cœlestis doctrinæ minus sufficiat Evangelium Christi, desintq; ad fidei nostræ confirmationē diuinarū testimonia scripturarum, vt in omni pene sermone ad Christianos de fide, gentiliū sit necesse opiniones introducere sapientum. Quantum ad fidei Christianæ institutionem pertinet, Euāgelium Christi saluatoris abunde sufficit, quia sicut diuus Bartholomæus apostolus ab Ariopagita Dionysio in theologia mystica introdu-
ctus ait, & latum & magnum est, rursumq; concisum. Magnum est Euāgelium Christi, quia omnem continet disciplinam sapientiæ cœlestis: larum est, quoniam quicquid ad confirmationē sacrosanctæ fidei Christianorū videtur necessarium abundantissime docet: rursumq; concisum, quia nihil continet inutile, nihil in eo reperitur superfluum. Hanc Euāgelii Christi sufficientiam legis & prophetarum vaticinio promissam, doctrina quoque & prædicatione apostolica luculentissime explicatam, verustiores sanctæ recordationis integerrimi doctores optime intellexerunt, qui in declamandis ad populum sermonibus, sacro-

In Ecclesia
verbum Dei
& non phi-
losophia do-
ceri debet.

iustitiæ obseruantiam, & internum Dei amorem totis viribus inflammare. Hoc autem fieri aliter quam doctrina Christi non potest, quia sanctus Dei spiritus gratiæ suæ dona non influit, ubi non Christi verba, sed gentiliū sultitiam offendit. Non legimus quempiam nostrorum ex sermone gentiliū philosophorum testimoniis confirmato, gratiam cecepisse spiritus sancti, aut internæ compunctionis vnquā sensisse suspiria. Sua enim Dei sermones, non philosophorum gentiliū vaniloquia. O priscorum sæcula patrum aurea, quando spiritus sanctus per eos sua verba loquebatur ad populum, non illi propria vel aliena, quia tunc reuera mentibus auditorum gratiam suam contulit, quādo sua in eis semine ardentes, verba ad populum Dei cum humili sinceritate loquebantur ignita, quorum illi ardore succensi ad omnem mandatorum Christi obseruantiam voluntarii reddebantur atque fortissimi. Verba tunc quidem prædicatorum gratia spiritus ignita, mentes & corda populorum parauere flammantia, egitque tum miseratio Dei multa inter Christianos miranda, præstans vtrisque, prædicantibus videlicet simul & audientibus virtutum omnium incrementa. Ad poenitentiam subito peccatores conuertebantur, incredibilis gratia compunctionis mentes auditorum imbuunt, amor quoque Dei seruens candensque dulciter corda omnium incendit, & terrenorum inducens contemptum ad quarumcunque tolerantiam tribulationum pro Christi amore fortiter armavit. Erat enim sermo doctorum tunc omnium Christianus, simplex, purus & integer, non gentiliū opinione factus, non confusa quorundam allegatione cicatricosus, neque fabulis, & risum mouentibus verbis interruptus, aut curiosis inutilibusque cauillationibus turgidus, seu ad vanam æstimationem prædicantium excogitatus. Horum te patrum imitorem esse decet o Kymolane, qui veræ amatores sapientiæ, non suam sed Christi gloriam, & auditorū vtilitatem in omnibus quaesierunt. Caue imitator fias eorum qui non Christum prædicant modo Christiano, qui vel gloriam quaerunt ab hominibus, vel commodum rei temporalis. Ad veram te philosophiam, quæ Christum Dei virtutem & sapientiam profiteretur, prædicat, amat, laudat, imitaturque, præcinxisti, in eius oportet fideliter dilectione permanere, ut fructum sempiternæ felicitatis accipere merearis. Venire autem ad veram sapientiam nequeunt, qui falsam imitantur. Et quænam est sapientia falsâ, nisi quæ huius mundi amatoribus esse magna videtur? Hæc est sapientia mundi, diuino teste Gregorio, cor mach nationibus tegere, sensum verbis velare, quæ falsâ sunt vera ostendere, quæ vera sunt falsâ demonstrare. Hanc qui sciunt, cæteros superbiendo despiciunt, hanc qui nesciunt subiecti & timidi ipsam in aliis mirantur. Hæc sibi obsequentibus præcipit bonorum temporalium culmina quaerere, adepta temporalis gloriæ vanitate gaudere, malum pro iniuriis reddere, huiusque vitæ commoda vehementius amare. Nostra vero sapientia est, o Kymolane, nil per ostentationem fingere, sensum verbis aperire, vera vt sunt diligere, falsâ deuitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quam facere, nullam iniuriæ vltionem quaerere, pro veritate contumeliam lucrum æstimare. Timor autem Domini, sicut ait scriptura, initium sapientiæ est. Beatus homo qui sapientiam inuenit veram, & cui providentia affluerit Christiana. Melior est acquisitio eius negotiatione auri & argenti. Primi & purissimi fructus eius, quia pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur ei nequeunt comparari. Vera etenim sapientia est, cuius mens illustrata fulgoribus, & verum quod amet intelligit, & bonum amat quod cognoscit. Exemplum sapientiæ à sole capiamus, vt inter cognitionem & amorem possimus discernere. Sol non omnes calefacit quibus lucet, & sapientia multos quidem docet quid sit faciendum, non tamen continuo accendit omnes, vt bonum velint opere adimplere quod nouerunt. Nam sicut aliud est multas scire diuitias, aliud possidere, neque notitia diuitem facit sed possessio diuitiarum, ita multa scire ac sapienter intelligere non vere sapientem facit, si operum exhibitio non sequatur. Omnis enim sapientia nostra in hoc vno consistit, vt cognoscamus DEVM, ipsumque rite colentes super omnia, quia summum est bonum, totis viribus diligamus. Hæc est philosophia Christianorum, hæc sapientia certa fidelium, ad quam omnes aliæ scientiæ principaliter sunt referendæ. Hæc est consummata sapientia, quam omnes gentiliū philosophi in tota sua vita quaesierunt, nec vnquam inuenire, comprehendere, aut tenere potuerunt, quia religionem aut prauam retinuerunt, aut omnem penitus sustulerunt. Quisquis autem huius perfectæ sapientiæ familiaritatem obtinere meruerit, vere sapiens est, et deinceps quicquid ingenii & laboris

Tithen

Opera
Historia

ILIARES

is viribus inflammat. Hoc autem
actus Dei spiritus gratia sine dolo
n offendit. Non legimus quemquam
estimonis confirmato gratiam nec
sensisse suspiria. Sicut enim Dei spi
Dei Filius virtutis infusione confirmat
ia. O priscorum secula parum iusta
ad populum, non illi propria vel ab
suam contulit, quando sua in eis fami
ratorum, diuini spiritus infusione
ceritate loquebatur ignita, quoniam
obseruanciam voluntarii reuelatione
rum gratia spiritus ignita, necesse
n miseratione Dei multa inter Christianos
tacet simul & audientibus virtutum
ores conuertebatur, incredulitas appa
r quoque Dei serpens candebat. Solum
ens contemptum ad quartum quatuor
ter armavit. Erat enim sermo dolo
teger, non gentilium opinione factus
neq; fabulis, & risum mouentibus
bus turgidus, seu ad vanam adulatione
n imitatore esse decet. O Kymolane
oriam, & auditorum utilitate in omni
Christum predicant modo Christiani
modum rei temporalis. Ad veram
tiam profiteretur, predicat, amat, lo
r dilectione permanens, ut fructum
tem ad veram sapientiam nequeat,
nisi quæ huius mundi amare eos
este Gregorio, cor machinatio
dere, quæ vera sunt falsa demonstra
hanc qui nesciunt subiecti & timidi
cipit honorum temporalium colere,
ere, malum pro iniuria reddere, he
ro sapientia est, o Kymolane, qui per
vt sunt diligere, falsa deuitate, bona
, nullam iniuria vltionem querere,
or autem Domini, sicut ait scriptura,
in uenerit veram, & cui procedentia
prietate auri & argenti. Primi dolo
, & omnia quæ desiderantur a no
mens illustrata fulgoribus, & verum
it. Exemplum sapientie à laico
s discernere. Sol non omnes cele
quid sit faciendum, non tamen con
plere quod nouerunt. Nam sicut
notitia diuitem facit sed profuso
non vere sapientem facit, si opo
ia nostra in hoc vno consistit, ut
or omnia, quia summum est bo
Christianorum, hæc sapientiam
iter sunt referenda. Hæc de
lophi in tota sua vita quæritum
duerunt, quia religionem non
quisquis autem huius perfectio
est, eiq; deinceps quicquid impedit

laboris poterit libenter impedit: contemptisque omnibus publicis & priuatis actionibus, ad huius se contemplationis studium conuertit. Arbitratur enim nec fallitur certe, multo esse præclarius diuinarum humanarumque rerum inuestigare ac seirationem, quam peritris fruendis opibus, aut vanis accumulandis honoribus in harere. Quibus rebus, quoniam fragiles terrenæque sunt, & ad solius corporis pertinent cultum, nemo melior effici potest. Neque enim alia sapientia est quam veritas, in qua tenetur & cernitur summum & incommutabile bonum, quod in nullo est loco, & nusquam deest, quia vbique est totum. Hæc nobis sola philosophandi causa est, beatitudinis desiderium. Est autem mentis nostræ vera beatitudo summi & incommutabilis boni fructio, quæ ex cognitione
10 & amore veritatis suboritur. Veram nuncigitur, o Kymolane, quæramus sapientiam, quæ in sola fide Domini nostri IESU CHRISTI formata consistit, sine cuius cognitione & amore nemo beatus euaserit vnquam, sicut S. præsul Augustinus in quodam loco dicit: Nā qui sine saluatore salutem vult habere, & sine vera sapientia quæ est Christus, æstimat se prudentem fieri posse, non sanus sed æger, non sapiens sed stultus in ægritudine assidua laborabit, & fatuus in tenebris ignorantie permanebit. Ad veram sapientiam Christus via est, fides itineris dux, custos intemerata humilitas, decor & indumentum omnium terre
20 norum contemptus. Ad hanc facer nos Christophilus cohortans ait: *Nemo fratres seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim huius mundi diuinitia est apud Deum. & Dei sapientia contemnitur ab his qui gloriantur in sapientia vanitatis.* Bonus Christianus, amator Dei, contemptor mundi, hostis vitiorum & cultor virtutum, vere sapiens est, etiam si omnem mundi sapientiam penitus ignoret, cui nihil est alienum, nisi quod virtuti incongruum. Quocumque accesserit sua secum omnia fert, & totus in dudo si possessio est, quoniam eo toto sicut suo vituri. Metu non frangitur, nec potestate mutatur, non extollitur prosperis, nec tristibus deprimitur. Vbi enim vera sapientia, ibi virtus animi, ibi constantia, ibi fortitudo. Sapiens in Christi amore fundatus semper idem est, non minuitur, vt Ambrosius ait, neque augetur mutationibus rerum, nec vt paruulus fluctuat, vt circumferatur omni vento doctrinæ, sed manet perfectus in Christo, fundatus charitate, radicans soli. Sapiens igitur defectus rerum ignorat, & varios animi nescit affectus, sed fulget sicut sol iustitiæ sine macula coram Deo & hominibus. Vt vero tales euadamus, o Kymolane, summa laborandum cura, quoniam maior & miserabilior cura non
30 est, quam rebus intendere vanis, terrenis atque caducis, quæ animæ non solum nihil confert boni, sed maximo afficit potius malo. Dicamus vtilia & necessaria, quorum cognitio beatitudinem repromittit: nec imitemur illos qui necessaria nesciunt, quoniam superflua didicerunt. Vale. Ex Colonia 22. die Iulii. Anno 1505.

XXVII.

IOAN. TRITH. IOANNI CANTHERIO FRISIO
medicine doctori salutem.

QVOD tibi prospere succedant omnia, vt vero congaudemus amico, hoc in primis ad
40 monentes, quatenus sic transeas per bona temporalia, vt non amittas æterna. Accepisti vxorem, non peccasti, sed tamen vendidisti libertatem. Res enim vxoria & philosophandi libertas non se mutuo patiuntur in homine vno. Scribis enim: *vxorem duxi inueni culam pulchram, nobilem, & optime morigeratam.* Auis rara mulier pulchra, nobilis, & bene morigerata. Et iuxta Euripidem in Medea:

*ἡ περιμεγίστην γυναικὰ σωτηρία,
ὄθεν γυνὴ σαρὸς ἀνδρῶν μὴ διχρῆσται.*
Permaxima, inquit, facta est salus,
Quando mulier contra virum non dissentit.

Pulchritudo enim mulieribus frequenter consuevit afferre superbiam, ex qua ortū
50 dissensio & temeritas contra virorum imperia sumit, sicuti Menander ait:
ἡ περιφανεὶ σαρὴν μὲν ὄσιν ὀψία γυνή.
Superba res est pulchra mulier. Et alius quidam mulierum importunam temeritatem pulchre notauit dicens:

*πάλαι γυνὴ χέλοσ ὄσιν ἕγερ δ' ἀγυθὰς δ' ὄσιν ἄπασι
τὴν μάλα ἐν θαλάμῳ τὴν μάλα ἐνθάπασι.*
Omnis mulier ira est, habet autem bonas duas horas
Alteram in thalamo, & alteram in morte.

Id est, vnā quando dormit, & aliam quando mortua iacet, quia neminem lædit, ne minem offendit, nec vtitur conuitiis. Vnde est & illud Menandri.

Sola fides in
Christum
iustificat.
1. Cor. 15

